

Tekst: Reinier Broeks
Foto's: Charles Sainsbury - Plaice

HERLADEN VAN MUNITIE DOOR JAGERS

Waidmannsheil was afgelopen september in Schotland voor een evenement over onder andere het handmatig laden van munitie. Het seminar wat Hornady daarover gaf, was zo inspirerend dat dit artikel het logische gevolg is. Jens 'Powder Pope' Tigges stelde de vraag centraal: hoe kan Hornady de markt voor handmatig laden voor jagers ontsluiten? Waidmannsheil draait het om: is handmatig laden interessant voor jagers? ... en stak zijn licht op bij een aantal deskundigen in Nederland.

Begrippen

Om het steeds over hetzelfde te hebben, vooraf even wat begrippen en uitleg over het herladen. Technisch is het meest correct om de term 'handmatig laden' te gebruiken omdat dat is wat er gebeurt. 'Herladen' is echter het meest gangbare woord maar impliceert dat de huls eerder gebruikt is. En dat is lang niet altijd zo. 'Precisie laden' dekt de lading uitstekend, maar 'herladen' is toch het meest

gangbaar en wordt daarom vanaf nu gebruikt.

Johan Tiemens van *Tiemens & Tiemens*, munitiehandelaar uit Apeldoorn legt uit wat een kaliber is: "Het kaliber van een wapen is de 'maat' van de patroon. Het wordt weergegeven als de diameter van de kogel x de lengte van de huls. Een kaliber 7 x 64 heeft dus een kogeldiameter van 7 millimeter en de lengte van de huls is 64 millimeter. Amerikanen ge-

bruiken inches in plaats van millimeters; 1 inch is 25,4 millimeter. Het kaliber .243 heeft omgerekend een kogeldiameter van 6,17 millimeter. Bij de diameter van de kogel hoort een vaste huls lengte. In dit geval is dat 51 millimeter. Dus naar Europese maatstaven zou je kunnen zeggen dat een .243 een 6,17 x 51 is. Wapenfabrikanten die een geweer met een bepaald kaliber maken, houden rekening met minutieuze verschillen bij de munitiefabrikanten; de toleranties. De kamer van een geweer is qua afmetingen over het algemeen geschikt voor alle soorten munitie van dat betreffende kaliber."

Herladen, de stappen

In de basis is het proces van herladen heel eenvoudig. Men neemt een lege huls, slaghoedje erop, kruid erin en afsluiten met een kogel. Klaar! Met deze beschrijving zijn de handelingen wel heel simplistisch weergegeven maar in de kern komt het daar wel op neer. In de praktijk is het wat uitgebreider; het aantal handelingen is groter. Soms is het beschreven in wel 24 stappen.

Het herlaadproces teruggebracht tot de minimale stappen.

- 1 De hulzen visueel inspecteren op scheurtjes in de nek of deuken op de schouder
- 2 Het op maat maken van de hulzen (re-sizen); de lengte van de huls en de doorsnede van de nek (waar de kogel in komt)
- 3 Met name de buitenkant van de hulzen schoonmaken. In een trilbak met

- bijvoorbeeld gemalen walnotendoppen of in vloeistof met gedemineraliseerd water
- 4 Het slaghoedje plaatsen
- 5 De huls vullen met kruit
- 6 De kogel plaatsen

Perfect fit

Iedere buks is uniek voor wat betreft de vorm en de afmetingen van de kamer. In de fabriek of bij de wapenmaker wordt gewerkt met toleranties (toegestane afwijkingen) om het productieproces van het geweer niet al te kostbaar te maken. Want hoe nauwkeuriger, hoe hoger de productiekosten. Ook moet de kamer geschikt zijn voor alle fabrieksmunitie. Daardoor zitten de meeste patronen wat ruimer in de kamer. Dat is geen enkel probleem want de toleranties zijn zo klein dat combinatie van buks en patroon over het algemeen uitstekend hun werk doen.

Maar...bij herladen wordt gestreefd naar perfectie, naar precisie. De patroon moet perfect passen in de kamer. Om dat voor elkaar te krijgen is het noodzakelijk dat eerst de kamer nauwkeurig wordt opgemeten. De kamer kan door slijtage of al tijdens de productie andere afmetingen hebben opgelopen waardoor er speling in de kamer is ontstaan. "Door het opmeten van de kamer kan op een tiende millimeter bepaald worden wat de lengte van de patroon moet zijn. Voordelen van een precies passende patroon zijn dat er geen druk verloren gaat waardoor de kogel maximale snelheid krijgt, het afvuur-

mechanisme minder slijt en de terugslag geringer is.", aldus *Jan Visch, herlader uit Putten*.

Kogel keuze

Nu de lengte van de patroon is bepaald, volgt de keuze voor de kogel en het kruit. Met name de keuze voor de kogel speelt een grote rol bij het samenstellen van de ultieme patroon. Wat voor soort wild wordt er mee geschoten? Op wat voor afstand schiet je gemiddeld? In Duitsland is op basis van zo'n 15.000 registraties gebleken dat de gemiddelde afstand waarop een dier geschoten werd 84 meter is. *Evert van Ree van Geweermakerij Elspeet* durft de stelling wel aan dat op de Veluwe, inclusief het geschoten roodwild, de gemiddelde afstand rond de 40 meter is. Maar geldt dat ook voor jou? Wat zijn de wettelijke voorschriften voor bijvoorbeeld het gebruik van lood (Duitsland) of het vermogen dat de kogel bij inslag af moet geven op 100 meter? Allemaal zaken die meer of minder invloed hebben op je keuze. Het mooie van herladen is dat je eenvoudig kunt veranderen op het moment dat je keuze niet bevalt.

Even wat soorten op een rijtje

- Fragmenterende kogels – veel fragmentatie is gunstig bij roofwild. Er is veel schade aan het dier en het ligt over het algemeen terplekke; vaak is er geen uitschot. Meestal is er van de kogel niks terug te vinden; hij is compleet versplinterd. Een goed voor-

beeld van zo'n kogel is de Hornady V-Max.

- Deformerende kogels – nauwelijks fragmentatie, de kogel houdt een hoog restgewicht. De meeste van deze kogels krijgen een paddenstoelvorm. Die zorgt voor voldoende schade zodat het dier snel dood is. Er is ook bijna altijd uitschot. Deformerende kogels zijn goed voor het behoud van het vlees en vanwege het uitschot is een eventuele nazoek een stuk eenvoudiger.
- Lichte kogels – een lichte kogel levert, bij dezelfde hoeveelheid kruit als bij een zware kogel, een vlakke(re) baan op waardoor er weinig correctie in de hoogte nodig is. Zeker op grotere afstand, boven de 200 meter, heeft dat veel effect. Ondanks de hoge snelheid is de zijwindgevoeligheid van de kogel groter.
- Zware kogels – deze kogels hebben veel meer een boogje dan de lichte kogels. Meer kromming in de baan betekent een grotere correctie in hoogte.

De energieafgifte en doorslag is echter maximaal en de kogel is minder gevoelig voor zijwind en grassprietten of takjes.

- Loodhoudende kogels – het relatief hoge gewicht van de loodhoudende kogels zorgt voor veel energieafgifte in het dier. De meeste loodhoudende kogels defragmenteren echter. Bij röntgenscans zijn de looddeeltjes geregeld tot achter in het dier te vinden. Uitschot is lang niet altijd gegarandeerd.
- Loodvrije kogels – deze worden momenteel nog gemaakt van koper of een legering van koper. De energieafgifte is hoger dan bij de loodhoudende varianten van gelijk gewicht. Uitschot is bijna altijd gegarandeerd omdat deze kogels hoofdzakelijk deformeren. Het restgewicht is heel hoog met als gevolg dat er nauwelijks metaal in het dier achterblijft en het wildbraad wordt aanzienlijk beter gespaard. Voor de overige voordelen: zie lichte kogel. Critici zeggen dat,

door het niet-deformeren en het hoge restgewicht, de voorspelbaarheid fors is afgenomen over wat de kogel doet wanneer hij het dier weer verlaat. Er zijn metingen gedaan die laten zien dat bij het uitschot slechts 25% snelheidsvermindering optreedt!

De indeling hierboven is een globale indeling waarvan in de praktijk allerlei combinaties voorkomen. Waar het om gaat is dat je een uitgangspunt kiest voor jouw uiteindelijke kogelkeuze. Van daaruit kun je gaan werken naar je ultieme kogel, de perfecte patroon.

Redenen voor jagers om wel of niet te herladen

Ondanks dat het bij herladen lijkt alsof een kind de was kan doen, zijn er toch maar weinig jagers die zich er mee bezighouden. Wat de boer niet kent, dat eet ie niet. Zou dat het zijn? Maakt onbekend echt onbemind?

Een mogelijk argument vóór is zelfvertrouwen. Voor zelfvertrouwen heb je grip nodig; totale controle over jezelf en het materiaal. De enige onzekere factor die er overblijft na alle controles, is de fabrieksmunitie. En natuurlijk spelen op het moment van het schot allerlei andere zaken een belangrijke rol, dat is logisch. Denk bijvoorbeeld aan afstand, wind, schietpositie en vooral adrenaline. Maar daar heb je invloed op. Daar kun je op oefenen, trainen. Wat je bij fabrieksmunitie niet weet, is hoeveel kruit er in de patroon zit. De hoeveelheid kruit heeft namelijk grote invloed op de snelheid van de kogel; op de baan van de kogel.

Iedere patroon moet steeds dezelfde lading hebben zodat het schot steeds op dezelfde manier afkomt. Om die reden is het aan te bevelen om bij de aanschaf van fabrieksmunitie, patronen uit één batch te kopen. De kruitlading van fabrieksmunitie wijkt (in verschillende batches) vaak teveel af om op afstanden van meer dan 100 meter heel nauwkeurig te

schieten. “En zeker de loodvrije, koperen fabriekspatronen blijken in de praktijk niet allemaal even goed te groeperen.” aldus *Evert van Ree*. Dat gecombineerd met verschillen in lading kan op 100 meter afwijkingen opleveren van wel 7-10 centimeter. De afwijking op 200 meter is dan nog veel groter. In ieder geval veel te groot om het gevoel te kunnen krijgen dat je alles onder controle hebt.

Herladen is in veel gevallen de oplossing! Door zelf te herladen heb je ook de laatste schakel volledig onder controle. Vanaf het moment dat je bent gaan herladen kun je niemand meer de schuld geven dat hij iets fout heeft gedaan. Gaat het goed, en die kans is nu heel veel groter, dan ligt dat volledig aan jou! Totale controle. Maximaal zelfvertrouwen. Maar is dit alles voor jagers voldoende reden om te gaan herladen?

Wat argumenten vóór op een rijtje

- De componenten van de patroon zijn helemaal zelf te bepalen; de huls, het slaghoedje, het kruit, de kogel.
- Door te variëren met kruitlading, kogelvorm en -gewicht is de kogelsnelheid te bepalen. *Evert van Ree* geeft een mooi voorbeeld van een jager die in Italië op gemzen gaat jagen. Hij wil per se met Lutz Möller kogels schieten. Zijn keuze is een loodvrije lichte punt die een snelheid bereikt van meer dan 1000 m/s. Zeer geschikt voor grotere afstanden. Dat is in fabrieksmunitie niet te koop. De enige manier om er aan te komen is herladen.
- De comfortfactor wordt bepaald door het soort kogel en de hoeveelheid kruit. Hoe minder kruit en hoe lichter de kogel, hoe minder de terugslag.
- Doordat alles op elkaar is afgestemd en precies past, wordt een heel hoge nauwkeurigheid bereikt. Joyce Hornady's doel was: “Ten bullets through one hole”
- Op de lange termijn is het goedkoper; de terugverdiengrens ligt rond de 450-500 patronen.
- Binnen een specifiek kaliber is er zeer ruime keuze in vormen en gewichten van kogelkoppen. Er is nog steeds

Goed materiaal is het halve werk.

beperkte keuze in loodvrije fabrieksmunitie terwijl voor herladen inmiddels een ruime keuze voorhanden is. In Duitsland wordt de verplichting tot het schieten met loodvrije munitie steeds verder uitgebreid.

- Door te herladen ben je meer betrokken bij de techniek. In geval van problemen kom je meestal veel sneller tot een oplossing omdat je buks weinig geheimen meer kent.
- De meeste mensen, en zeker jagers, zijn continu op zoek naar hoe het beter en mooier kan. Herladen past uitstekend in dat principe.
- Herladen geeft meer zelfvertrouwen. Niets staat je meer in de weg om een betere jager te worden.
- Zelf herladen of een ander dat laten doen is soms een kwestie van geld maar vooral van vertrouwen. De meeste experts adviseren om zelf te herladen.
- Herladen is gewoon een leuke hobby!

Metten is weten, iedere kogel gaat door de snelheidsmeter.

